

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ
PIETER VERLOREN VAN THEMAAT
ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1982¹

*Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,*

1. Εισαγωγή

Στις παρούσες υποθέσεις, το Bundesfinanzhof υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο ερώτημα:

1. Πώς πρέπει να ερμηνευθούν και να διακρίνονται μεταξύ τους η κλάση 13.03 (φυτικά εκχύλισμα) και η διάκριση 33.01 Γ (ρητινοειδή);
2. (Στήν υπόθεση 49/81) Ένα προϊόν που χαρακτηρίζεται ως «εκχύλισμα ζιγγίδερης», και που εκτός από αιθέρια έλαια κατά 25 % περιέχει και όλες τις διαλυτές ουσίες² της ρίζας της ζιγγίδερης, πρέπει να υπαχθεί ως φυτικό εκχύλισμα στην κλάση 13.03 ή ανήκει, παρά το γεγονός ότι περιέχει ως φυτικό εκχύλισμα όλες τις χαρακτηριστικές ουσίες και συστατικά της ρίζας της ζιγγίδερης, εν όψει των ποσοστών των ευωδών συστατικών ή άρωματικών ουσιών, ως ρητινοειδές στην διάκριση 33.01 Γ; Ανήκει στα ευνωδη συστατικά ή άρωματικές ουσίες εκτός από τα αιθέρια έλαια πχ. και το gingerol;
3. (Στήν υπόθεση 50/81) Ένα προϊόν που χαρακτηρίζεται ως «extract of black pepper decolorized», και που αποτελείται από 16 ή 20 % αιθέρια έλαια, 40 ή 46 % πιπερίνη και 38 ή 40 % λοιπές ουσίες εκχυλίσματος, πρέπει να υπαχθεί ως φυτικό εκχύλισμα στην κλάση 13.03 ή ανήκει, παρά το γεγονός ότι περιέχει ως φυτικό εκχύλισμα όλες τις χαρακτηριστικές ουσίες και συστατικά του πιπεριού, εν όψει των ποσοστών των ευωδών συστατικών ή άρωματικών ουσιών, ως ρητινοειδές στην διάκριση 33.01 Γ;

1 — Μετάφραση από τα ολλανδικά.

2 — Από τις αιτιολογικές σκέψεις της διατάξεως περί παραπομπής δεν προκύπτει σαφώς αν η λέξη «Löslich» που αναφέρει το πρωτότυπο κείμενο πρέπει να ερμηνευθεί ως «διαλυτός» ή μάλλον ως «διαπετόγ».

Ανήκει στα ευνωδη συστατικά ή άρωματικές ουσίες εκτός από τα αιθέρια έλαια πχ. και η πιπερίνη;

Από την ανάγνωση του κειμένου των ανωτέρω υποβληθέντων ερωτημάτων, γίνεται άμεσως αντιληπτό ότι η μετάφραση του γερμανικού κειμένου θέτει σημαντικά προβλήματα. Τα προβλήματα αυτά αντικατοπτρίζουν τα προβλήματα ερμηνείας που προκύπτουν από το κείμενο των επιδικών δασμολογικών κλάσεων στις διάφορες γλώσσες της Κοινότητας. Από την διατύπωσή τους φαίνεται σαφώς ότι τα υποβληθέντα στην γερμανική ερώτηματα συνετάχθησαν βάσει του γερμανικού κειμένου της δασμολογικής κλάσεως 33.04, στους όρους της οποίας απέδόθη μεγάλη σημασία και κατά την διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου. Ίδιως, το απόσπασμα που μετέφρασα κατά λέξη «Anteile an wohlriechenden Bestandteilen bzw. Aromastoffen» (ποσοστά των ευωδών ή άρωματικών συστατικών ουσιών), αντιστοιχεί αποκλειστικώς στο γερμανικό κείμενο της δασμολογικής διακρίσεως 33.04, όπου γίνεται λόγος για «Mischungen von zwei oder mehreren natürlichen oder künstlichen Riech- oder Aromastoffen und Mischungen auf den Grundlagen eines oder mehrerer dieser Stoffe (einschließlich alkoholischer Lösungen), die Rohstoffe für Riechmittel-, Lebensmittel- oder andere Industrien sind». (Μίγματα δύο ή περισσότερων φυσικών ή τεχνητών ευωδών ουσιών και μίγματα με βάσιν μίαν ή περισσότερας εκ των ουσιών τούτων (συμπεριλαμβανομένων και των απλών διαλυμάτων εις αλκοόλην), αποτελούμενα βασικάς πρώτας ύλης διά την άρωματοποίησιν, την διομηχανίαν ειδών διατροφής ή άλλας διομηχανίας). Η φράση «Riech- oder Aromastoffe» (ευώδεις ή άρωματικές ουσίες) δέν υφίσταται στο κείμενο της δασμολογικής διακρίσεως των άλλων κοινοτικών γλωσσών. Το δανικό κείμενο αναφέρει μόνο «lugtstoffer», το αγγλικό «odoriferous substances», το γαλλικό «substances odoriférantes», το ιταλικό «sostanze odorifere» και το ολλανδικό «reukstoffen».

Οι έννοιες «άρωματα και άρωματικές ουσίες» στις όποιες ή Έπιτροπή έδωσε τόση σημασία στις γραπτές της παρατηρήσεις δέν υπάρχουν, τελικά, στό κείμενο της δασμολογικής κλάσεως 33.04 των άλλων γλωσσών της Κοινότητας.

Έπειδή άκριβώς στό σημείο αυτό αποδίδεται μεγάλη σημασία στην έπιχειρηματολογία της Έπιτροπής, είναι λυπηρό ότι στις γραπτές και προφορικές της παρατηρήσεις δέν έλαβε ύπ' όψη τά σχετικά κείμενα στις άλλες γλώσσες της Κοινότητας. Επί πλέον, και γιά τόν ίδιο λόγο, είναι επίσης λυπηρό ότι, πρό της καταθέσεως των παρατηρήσεων της επί των υποβληθέντων έρωτημάτων, ή Έπιτροπή δέν συνεδουλεύθη τίς τελωνειακές άρχές των άλλων Κρατών μελών και, ιδίως, των δύο χωρών, πού αποτελούν άναμφισόητα τούς πιό σημαντικούς εισαγωγείς ρητινοειδών, ήτοι την Γαλλία και τό Ήνωμένο Βασίλειο, οι όποιες, όπως προκύπτει από τίς έπίσημες στατιστικές πού προσεκόμισε ή προσφεύγουσα στην κυρία δίκη, εισήγαγαν τίς διπλάσιες περίπου ποσότητες ρητινοειδών από τίς εισαγόμενες από την Όμοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, τρίτη χώρα εισαγωγών. Είναι πιθανόν ότι, μεταξύ άλλων, λόγω της διαφορετικής διατυπώσεως των σχετικών δασμολογικών κλάσεων, κατά τίς πληροφορίες πού συνεκέντρωσε ή Έπιτροπή, και αυτό μόνο ύστερα από έρωτήσεις του Δικαστηρίου, οι βρετανικές και γαλλικές τελωνειακές άρχές καταλήγουν πράγματι σέ έρμηνεία των δασμολογικών αυτών κλάσεων διαφορετική από εκείνη των γερμανικών τελωνειακών άρχών.

Έξ άλλου, σχετικά μέ τά υποβληθέντα έρωτήματα, παρατηρώ ότι ή σημασία του πρώτου ιδίως έρωτήματος υπερβαίνει κατά πολύ τό πρόβλημα της δασμολογικής κατάτάξεως των ένδίκων προϊόντων. Πράγματι, τό έρώτημα άφορά την έρμηνεία των δασμολογικών κλάσεων 13.03 και 33.01 Γ γενικώς και, επομένως, έχει σημασία γιά όλα τά ρητινοειδή. Σύμφωνα μέ τίς προ-

σκομισθείσες στατιστικές, ή όλική άξία των εισαγωγών των έν λόγω προϊόντων άνήρχετο, κατά τό 1979, σέ περισσότερα από 73 έκατομμύρια εύρωπαϊκών λογιστικών μονάδων.

Όσον άφορά τά διάφορα έπιχειρήματα πού προσεβλήθησαν κατά την διαδικασία, άρκούμαι έδώ στό νά παραπέμψω στις δύο έκθέσεις γιά την έπ' άκροατηρίου συζήτηση, στις σκέψεις των δύο παραπεμπικών διατάξεων του Bundesfinanzhof, στις άπαντήσεις επί των γραπτών έρωτήσεων του Δικαστηρίου και στα πρακτικά της έπ' άκροατηρίου συζήτησεως. Μετά τό πέρας της έγγραφου διαδικασίας, νέα στοιχεία στην συζήτηση προσεκόμισαν, ιδίως, οι άπαντήσεις, οι όποιες έδόθησαν στα γραπτά έρωτήματα πού έθεσε τό Δικαστήριο.

Στην συνέχεια των συλλογισμών μου, θά άκολουθήσω, πρωτίστως, τούς «γενικούς κανόνες» γιά την έρμηνεία της ονοματολογίας του κοινού δασμολογίου, πού έπισυνάπτονται έν παραρτήματι στον σχετικό κανονισμό. Θά αναλύσω, επομένως, πρώτα τούς όρους πού χρησιμοποιούνται στην διατύπωση των δασμολογικών κλάσεων και τίς σημειώσεις των μερών ή κεφαλαίων, καθώς και τούς κανόνες 2 μέχρι 5 των γενικών κανόνων έρμηνείας. Έν συνέχεια, και κατά τό μέτρο πού θά κριθεί άναγκαίο ή χρήσιμο θά παραπέμψω στις έπεξηγηματικές σημειώσεις του Συμβουλίου Τελωνειακής Συνεργασίας και της Έπιτροπής Όνοματολογίας του Κοινού Δασμολογίου οι όποιες, κατά την παγία νομολογία του Δικαστηρίου, δέν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, κατ' άντίθεση προς τούς άναφερομένους γενικούς κανόνες, αλλά δύνανται νά παράσχουν πολύτιμη δόθηεια γιά την έρμηνεία των δασμολογικών κλάσεων. Έτσι, επί παραδείγματι, στην υπόθεση *Cleiton* (υπόθεση 11/79, *Jurispr.* 1979, σ. 3069), τό Δικαστήριο υπέμνησε, στην δέκατη τρίτη σκέψη, ότι οι σημειώσεις της Έπιτροπής Όνοματολογίας του Κοινού Δασμολογίου δέν άποσκοπούν στην άντικατάσταση των

έπεξηγηματικών σημειώσεων του Συμβουλίου Τελωνειακής Συνεργασίας, αλλά μόνο στην συμπλήρωσή τους. Κατά τό μέτρο πού, έν προκειμένω, έχει γίνει άναφορά σέ μία έπεξηγηματική σημείωση της Έπιτροπής Όνοματολογίας, της 4ης Άπριλίου 1978, συμμερίζομαι τήν γνώμη πού άνέπτυξε ό γενικός εισαγγελεύς Warner, στην σελίδα 3087 των προτάσεων του επί της υποθέσεως Cleiton, δηλαδή ότι, έφ' όσον οι σημειώσεις αυτές δέν παράγουν έννομες συνέπειες αλλά παρέχουν άπλως βοήθεια γιά τήν έρμηνεία, δικαίως ή Έπιτροπή υποστηρίζει ότι δύναται νά γίνει έπίκλησή τους χωρίς νά λαμβάνεται ύπ' όψη ή ήμερομηνία τους (πρό ή μετά τήν ήμέρα της άμφισβητουμένης δασμολογικής κατατάξεως). Ό γενικός εισαγγελεύς Warner εξέφρασε τήν ίδια άποψη στίς προτάσεις του επί της υποθέσεως 798/79 (Chem-Tec, Jurispr. 1980, σ. 2652 καί 2653). Πάντως, θά ήθελα νά έπιφυλαχθώ επί του σημείου αυτού ως πρός τίς έπεξηγηματικές σημειώσεις πού δημοσιεύονται, άφού υποβληθούν στό Δικαστήριο έρωτήματα περί έρμηνείας. Πάντως ή έπιφύλαξη αυτή δέν έχει καμμία σημασία γιά τίς υπό κρίση υποθέσεις.

2. Τό πρώτο υποβληθέν έρώτημα

2.1. *Τό γράμμα των σχετικών δασμολογικών κλάσεων καί οι συναφείς μέ αυτές σημειώσεις*

Άρχίζοντας τώρα τήν εξέταση του πρώτου υποβληθέντος έρωτήματος, παρατηρώ κατ' άρχάς, ότι τό γράμμα των έπιδίκων δασμολογικών κλάσεων δέν είναι έν προκειμένω σαφές.

Καθ' όσον ενδιαφέρει έν προκειμένω, ή δασμολογική κλάση 13.03 Α περιλαμβάνει τούς «φυτικούς χυμούς καί φυτικά έκχυλίσματα», καί μεταξύ αυτών, στό σημείο VIII, στοιχείο 6), τούς «λοιπούς» φυτικούς χυμούς καί φυτικά έκχυλίσματα.

Ή δασμολογική κλάση 33.01 Γ άναφέρεται στά «ρητινοειδή».

Ή διατύπωση αυτή δέν δίνει άπάντηση στό έρώτημα ποία είναι ή διαφορά μεταξύ των

λοιπών φυτικών έκχυλισμάτων καί των ρητινοειδών, άφ' ενός, καί άφ' έτέρου, ποία είναι τά κριτήρια έρμηνείας πού πρέπει νά εφαρμοσθούν όταν ένα προϊόν περιέχει τόσο εύώδεις ούσιες πού λαμβάνονται δι' έκχυλίσματος μέ διαλύτες, όσο καί άλλα φυτικά έκχυλίσματα. Μερικές διευκρινίσεις παρέχονται από τήν σημείωση πού εδρίσκεται στην άρχή του κεφαλαίου 13.

Ή σημείωση αυτή διευκρινίζει ότι, μεταξύ άλλων, αποκλείονται της κλάσεως 13.03: «9) τά αϊθέρια έλαια, ύγρά ή πεπηγμένα, καί τά ρητινοειδή». Ό ιδιαίτερος τύπος του φυτικού έκχυλίσματος πού όνομάζεται ρητινοειδές φαίνεται, έπομένως, ότι αποκλείεται από τήν γενική έννοια «έκχύλισμα φυτικό». Πάντως, καμμία άπάντηση δέν φαίνεται νά παρέχεται στό έρώτημα ποία είναι ή διαφορά μεταξύ των ρητινοειδών καί των άλλων φυτικών έκχυλισμάτων. Ούτε καί ό κανόνας 1 των γενικών κανόνων γιά τήν έρμηνεία παρέχει διευκρινίσεις ως πρός τούς κανόνες έρμηνείας πού πρέπει νά άκολουθούνται, γιά τά προϊόντα μικτής συνθέσεως, όπως έν προκειμένω. Ή προσφεύγουσα στην κυρία δίκη έπικαλείται τήν διατύπωση της έπικεφαλίδος του κεφαλαίου 33, πού άναφέρει μόνο τά προϊόντα άρωματοποιίας ή καλλωπισμού καί τά καλλυντικά. Ό κανόνας 1 των γενικών κανόνων γιά τήν έρμηνεία της όνοματολογίας διευκρινίζει, πάντως, ότι τά κείμενα αυτά δέν είναι δεσμευτικά γιά τήν έρμηνεία. Έχουν μόνο «ένδεικτική» σημασία. Κατά τήν γνώμη μου, δικαίως ή Έπιτροπή υπεγράμμισε, στίς γραπτές της παρατηρήσεις ότι, από τήν δασμολογική κλάση 33.04, τήν όποία άνέφερα προηγουμένως, συνάγεται ότι κατ' άρχήν τό κεφάλαιο αυτό δύναται νά περιλαμβάνει έπίσης δασικές ύλες γιά τήν διατροφή.

2.2. *Ό κανόνας 2 των γενικών κανόνων γιά τήν έρμηνεία της όνοματολογίας*

Ό κανόνας 2 των γενικών κανόνων γιά τήν έρμηνεία της όνοματολογίας του κοινού δασμολογίου παρέχει ήδη περισσότερες

διευκρινίσεις για τὰ σύνθετα προϊόντα όπως τὰ ἐν προκειμένω.

Πράγματι, ὁ κανόνας 2 προβλέπει, μεταξύ ἄλλων, στήν περίπτωση 6), ὅτι «ἡ μνεῖα ὕλης τινός εἰς ὠρισμένην κλάσιν τοῦ δασμολογίου ἀναφέρεται εἰς τήν ὕλην ταύτην, εἴτε ἐν ἀμιγῇ καταστάσει, εἴτε ἐν ἀναμίξει, εἴτε ἀκόμη ἐν συνδυασμῷ μεθ' ἑτέρων ὕλων». Βάσει τῆς τελευταίας περιόδου τῆς περιπτώσεως αὐτῆς, «ἡ δασμολογική κατάταξις τῶν μεμιγμένων ἢ συνθέτων τούτων εἰδῶν ἐνεργεῖται συμφώνως πρὸς τὰς εἰς τὸν κανόνα 3 διατυπωμένας ἀρχάς».

2.3. Ὁ κανόνας 3

Καθ' ὅσον ἐνδιαφέρει ἐν προκειμένω, ὁ γενικός κανόνας 3 προβλέπει ὅτι τὰ μικτά ἢ σύνθετα εἶδη κατατάσσονται ὡς ἀκολούθως:

«α) Ἡ πλέον ἐξειδικευμένη κλάσις θεωρεῖται ἐπικρατεστέρα τῶν κλάσεων γενικωτέρου περιεχομένου·

6) τὰ ἐν ἀναμίξει προϊόντα ... τῶν ὁποίων ἡ κατάταξις δέν δύναται νά γίνη βάσει τοῦ κανόνος 3 α), πρέπει νά κατατάσσονται συμφώνως πρὸς τήν ὕλην ... πού προσδίδει εἰς αὐτά τὸν οὐσιώδη αὐτῶν χαρακτήρα, ὡσάκις εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχῇ ὁ τοιοῦτος καθορισμός·

γ) εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ κατὰ τοὺς κανόνες 3 α) ἢ 3 β) κατάταξις δέν εἶναι ἐφικτή, τὸ ὑπὸ κατάταξιν ἐμπόρευμα πρέπει νά ὑπαχθῇ εἰς τήν κατὰ τάξιν ἀριθμήσεως τελευταίαν κλάσιν μεταξύ ἐκείνων αἱ ὁποῖαι δύνανται ἐξ ἴσου νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν.»

Στό ἄρθρο τοῦ «Zur Tarifierung von Waren nach ihrer stofflichen Beschaffenheit» (Zeitschrift für Zölle und Verbrauchsteuern 1979, σσ. 102 ἕως 107), ὁ Kurt Frey συμπεραίνει, ὁρθῶς κατ' ἐμέ, ὅτι, ὅταν δύο ἢ περισσότερες δασμολογικές κλάσεις δύνανται νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψη ἐπειδὴ καμμία ἀπὸ τῆς ὕλης πού ὑπάγονται στὶς ἐναλλακτικές δυνατότες δασμολογικές κλάσεις δέν εἶναι

ἐπικρατούσα, ὁ κανόνας 3 α) δέν παρέχει καμμία λύση στὶς περισσότερες περιπτώσεις. Ὅταν ὑφίσταται ἀμφισβήτηση ὡς πρὸς τήν ὕλη πού προσδίδει τὸν οὐσιώδη χαρακτήρα τοῦ συνθέτου προϊόντος, οὔτε ἡ λύση αὕτη δύναται, κατ' ἐμέ, νά στηριχθεῖ στὸν κανόνα 3 β). Ἰδίως, δέν εἶναι ἀρκετά σαφές τί ἐννοεῖται ἐν προκειμένω, μὲ τὸν «οὐσιώδη χαρακτήρα». Ἐπομένως, πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κανόνος 3 γ), ἂν αὐτό κριθεῖ ἀναγκαῖο, θά ἐξετάσω, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἂν οἱ ἐπεξηγηματικές σημειώσεις τοῦ Συμβουλίου Τελωνειακῆς Συνεργασίας παρέχουν διευκρινίσεις ἐπὶ τῶν κυριωτέρων ἐρωτημάτων πού ἔμειναν ἀναπάντητα. Ὅπως συνάγεται ἀπὸ τῆς προηγούμενης σκέψεως, τὰ ἐρωτήματα αὐτά ἀφοροῦν εἰδικότερα τήν ἔννοια τοῦ «ρητινοειδοῦς» καὶ τήν ἐρμηνεία τοῦ κανόνος 3 β).

2.4. Οἱ ἐπεξηγηματικές σημειώσεις τοῦ Συμβουλίου Τελωνειακῆς Συνεργασίας

α) Ἡ ἔννοια τοῦ «ρητινοειδοῦς»

Στὶς ἐπεξηγηματικές σημειώσεις πού ἀναφέρονται στήν ἐξάιρεση 9) τῆς δασμολογικῆς κλάσεως 13.03, τὸ Συμβούλιο Τελωνειακῆς Συνεργασίας ἀναφέρει (σ. 81, στοιχεῖο κ) ὅτι τὰ αἰθέρια ἔλαια καὶ τὰ ρητινοειδή διαφέρουν ἀπὸ τὰ φυτικά ἐκχυλίσματα λόγω τῆς συνθέσεώς τους, ἡ ὁποία συνίσταται κυρίως ἀπὸ εὐώδεις οὐσίες. Ὑπογραμμίζεται σχετικῶς ὅτι ἀπὸ ὁρισμένα φυτικά προϊόντα κατεργαζόμενα δι' ἀποστάξεως μὲ ἀτμὸ ὕδατος ἢ ἐξαντλητικῆς ἐπεξεργασίας μὲ διαλύτες δύναται νά λαμβάνονται αἰθέρια ἔλαια τῆς δασμολογικῆς κλάσεως 33.01 καθὼς καὶ ἐκχυλίσματα τῆς δασμολογικῆς κλάσεως 33.01 καθὼς καὶ ἐκχυλίσματα τῆς δασμολογικῆς κλάσεως 13.03.

Ἀπὸ τῆς ἐπεξηγηματικῆς σημείωσης ὡς πρὸς τήν ἔννοια τοῦ «ρητινοειδοῦς» γιὰ τήν δασμολογική κλάση 33.01 προκύπτει ἀκόμη ὅτι, συνήθως, τὰ ρητινοειδή λαμβάνονται δι' ἐκχυλίσσεως μὲ διαλύτες, τῆς ρητίνης, μεταξὺ ἄλλων. Ἐξεταζόμενη ἀπὸ καθαρῶς γλωσσικῆς ἀπόψεως, ἡ ἀναφερομένη ἐπεξηγηματικὴ σημείωση τῆς δασμολογικῆς κλάσεως 13.03 δύναται, σχετικῶς, νά δημιουργήσῃ παρανόηση κατὰ τήν

έννοια ότι, ακριβώς, ή τελευταία αυτή δασμολογική κλάση είναι ή εφαρμοστέα. Πράγματι, από γλωσσικής απόψεως, ό όρισμός ως φυτικού εκχυλίσματος στο δεύτερο μέρος της αναφερομένης περιόδου της επεξηγηματικής σημειώσεως, πού είναι καθοριστική, αντιστοιχεί στο κριτήριο της χρησιμοποίησης διαλυτών στο πρώτο μέρος της ίδιας περιόδου ¹.

Από τό παράρτημα της επεξηγηματικής σημειώσεως της δασμολογικής κλάσεως 33.01 προκύπτει ότι τά αιθέρια έλαια και τά ρητινοειδή δύνανται, μεταξύ άλλων, νά εκχυλίζονται από την ζιγγίδερη και την πέπερι και, επί πλέον, από την δανιλία και από μία όλόκληρη σειρά άλλων προϊόντων, των όποιων τά εκχυλίσματα (ειδικότερα τά ρητινοειδή) πού λαμβάνονται με διαλύτες και κατατάσσονται στην δασμολογική κλάση 33.01 δυνάμει του παραρτήματος, χρησιμοποιούνται σαφώς στην βιομηχανία ειδών διατροφής. Κατά την έπ' άκροατηρίου συζήτηση, ή Έπιτροπή ανέφερε πολλά παραδείγματα από τά τελευταία αυτά προϊόντα. Η άποψη πού ύπεστήριξε ή προσφεύγουσα κατά την έκκρεμουσα κυρία δίκη, ότι δηλαδή ή δασμολογική κλάση 33.01 δέν άφορα τά προϊόντα πού προορίζονται για την βιομηχανία ειδών διατροφής, διαψεύδεται έπισης, εκτός από τό γράμμα της δασμολογικής κλάσεως 33.04, ή όποια περιλαμβάνεται στο ίδιο κεφάλαιο και άναφέρθη ήδη προηγουμένως, και από την επεξηγηματική σημείωση του Συμβουλίου Τελωνειακής Συνεργασίας ως προς την έννοια των αιθερίων ελαίων πού προη-

γείται άμέσως της σχετικής με την έννοια του ρητινοειδούς σημειώσεως.

Στίς γραπτές της παρατηρήσεις, ή Έπιτροπή κατέβαλε έπίσης προσπάθεια νά άποδείξει με την δόξηια έπιχειρημάτων πού στηρίζονται τόσο στην φυσιολογία όσο και στην έννοια των όρων ότι εκτός των εωδών ουσιών, τό κεφάλαιο 33 περιλαμβάνει και τίς γευστικές ούσιες. Όπως έχω ήδη άναφέρει, ή έρμηνεία αυτή δέν είναι δυνατή μόνο με δάση τό γερμανικό κείμενο της δασμολογικής κλάσεως 33.04, στην όποια άναφέρεται ή έννοια «Aromastoffe» (άρωματικές ούσιες) και, όπως προκύπτει από την άρχή της παρούσης ύποδιαφέσεως των προτάσεών μου, δέν συμβιδάζεται με τίς επεξηγηματικές σημειώσεις του Συμβουλίου Τελωνειακής Συνεργασίας. Επί πλέον, ή έρμηνεία αυτή προϋποθέτει ότι ή έννοια «άρωμα», πού άναφέρεται στο γερμανικό κείμενο της δασμολογικής κλάσεως 33.04, περιλαμβάνει και τίς γευστικές ούσιες. Η προσεκτική μελέτη άρκετών έγκυκλοπαιδειών και λεξικών, γερμανικών, άγγλικών, γαλλικών και όλλανδικών, μου έπέτρεψε νά διαπιστώσω ότι δύο μόνο πηγές στην γερμανική γλώσσα παρέχουν έρεισμα για αυτή την έρμηνεία της έννοιας του «άρώματος». Τό μεγάλο λεξικό «Brockhaus» και όλα τά άλλα δίδλια πού έχω συμβουλευθεί στίς άλλες άναφερόμενες γλώσσες όρίζουν την έννοια του «άρώματος» ως μία εύχρηστη όσμ ή χρησιμοποιούν ισοδύναμες εκφράσεις. Έπομένως, μόνο όταν ή γεύση ενός προϊόντος καθορίζεται στην πραγματικότητα από την όσφρηση μόνο, όπως στο πείραμα του μήλου και του κρεμμυδιού πού άναφερε ή Έπιτροπή, θά ήταν δυνατό, δάσει των απόψεων της Έπιτροπής, πού στηρίζονται στην φυσιολογία, νά κριθεί ότι και τά έπίδικα προϊόντα δύνανται νά καταταγούν στην δασμολογική κλάση 33.01. Κατ' έμέ, ή Έπιτροπή διαπράττει έξ άλλου λογικό σφάλμα όταν, από τό γεγονός ότι σέ όρισμένες περιπτώσεις ή γεύση καθορίζεται από την όσφρηση, συμπεραίνει ότι οι γευστικές ούσιες έμπίπτουν πάντοτε στην έννοια του «άρώματος», την όποια έσφαλμένως θεωρεί ως κυρία έννοια, όπως έχω ήδη άναφέρει. Τό λογικό αυτό σφάλμα μου

1 — Τό πρωτότυπο κείμενο έχει πράγματι ως έξης: «Πρέπει, έξ άλλου, νά σημειωθεί ότι, αναλόγως της κατεργασίας δι' άποστάξεως με άτμό ύδατος, ή δι' έξαντλητικής επεξεργασίας με διαλύτες, όρισμένα φυτά (ό δύσμος έπί παραδειγματι) δύνανται νά παρέχουν αιθέρια έλαια της κλάσεως 33.01 καθώς και εκχυλίσματα της κλάσεως 13.03».

Από την επεξηγηματική σημείωση της κλάσεως 13.03 Α συνάγεται, έξ άλλου, ότι τά φυτικά εκχυλίσματα κατά την έννοια της κλάσεως αυτής δύνανται νά λαμβάνονται και με διαλύτες. Κατά συνέπεια, μόνος ό τρόπος λήψως δέν συνιστά έπαρκές κριτήριο για την δασμολογική κατάταξη.

φαίνεται επίσης σημαντικό ως προς τὰ ἐπίδικα ἐν προκειμένῳ προϊόντα.

6) Ἡ ἐρμηνεία τοῦ κανόνος 3 6)

Τελικά, φαίνεται ὅτι οὔτε οἱ ἐπεξηγηματικές σημειώσεις τοῦ Συμβουλίου Τελωνειακῆς Συνεργασίας πού ἀναφέρονται στήν ἔννοια τοῦ «ρητινοειδοῦς» περιλαμβάνουν ἐπαρκεῖς ὁδηγίες γιά τήν λύση τοῦ προβλήματος τῆς κατατάξεως πού μᾶς ἀπασχολεῖ. Πρέπει ἀκόμη νά δοθεῖ ἀπάντηση εἰδικώτερα στό ἐρώτημα πότε οἱ ἐν λόγω εὐώδεις οὐσίες καθορίζουν τήν φύση ἢ τόν οὐσιώδη χαρακτήρα τῶν ἐπιδίκων προϊόντων. Τό στοιχείο αὐτό, οὐσιαστικό κατά τήν ἐπεξηγηματική σημείωση τῆς δασμολογικῆς κλάσεως 13.03, φαίνεται ὅτι ἐλήφθη ἀπό τόν γενικό κανόνα ἐρμηνείας 3 6), τόν ὁποῖο ἀνέλυσα προηγουμένως καί πού εἶναι δεσμευτικός. Ἐπομένως, δοθέντος ὅτι στήν παρούσα ὑπόθεση, ἐν ὧσιν τῶν ὑποβληθέντων ἐρωτημάτων, πρόκειται γιά δύο μίγματα, πρέπει νά ἐξακριβωθεῖ, βάσει τοῦ ἀνωτέρω κανόνος ἐρμηνείας, ποία οὐσία προσδίδει στά ἐπίδικα προϊόντα «τόν οὐσιώδη χαρακτήρα τους».

Ἡ δευτέρα καί τρίτη περίοδος τοῦ στοιχείου κ) τῶν ἐπεξηγηματικῶν σημειώσεων τοῦ Συμβουλίου Τελωνειακῆς Συνεργασίας ὡς πρὸς τήν δασμολογική κλάση 13.03 (σ. 81) εἶναι περισσότερο σαφείς ὡς πρὸς τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό. Κατά τήν δευτέρα περίοδο, τό κριτήριο πού διαφοροποιεῖ τὰ ρητινοειδή ἐνυπάρχει στό γεγονός ὅτι ἀποτελοῦνται οὐσιαστικά ἀπό εὐώδη συστατικά («essentially composed of»). Σύμφωνα μέ τήν τελευταία περίοδο τῆς ἐπεξηγηματικῆς αὐτῆς σημείωσης, τό φυτικό ἐκχύλισμα κατά τήν ἔννοια τῆς δασμολογικῆς κλάσεως 13.03, διακρίνεται ἀπό τὰ αἰθέρια ἔλαια πού ὑπάρχουν στήν δασμολογική κλάση 33.01 ἀπό τό γεγονός ὅτι, ἐκτός τῶν εὐωδῶν συστατικῶν, περιέχει πολύ σημαντικότερες ποσότητες διαφόρων ἄλλων συστατικῶν τοῦ φυτοῦ (χλωροφύλλη, τανίνη, πικρές οὐσίες, ὕδα- τάνθρακες καί ἄλλες οὐσίες ἐκχυλίσσεως).

Κατά συνέπεια, θεωρῶ ὅτι προϊόντα, τὰ ὁποῖα, ἐκτός τῶν εὐωδῶν συστατικῶν πού

λαμβάνονται μέ διαλύτες, περιέχουν πολύ σημαντικότερες ποσότητες διαφόρων ἄλλων συστατικῶν τοῦ φυτοῦ, ὅπως χλωροφύλλη, τανίνες, πικρές οὐσίες, ὕδα- τάνθρακες καί ἄλλες οὐσίες ἐκχυλίσσεως πού συμπροσδιορίζουν τόν τυπικό χαρακτήρα τοῦ προϊόντος, ὑπάρχουν στήν δασμολογική κλάση 13.03 ὡς φυτικά ἐκχυλί- σματα, δυνάμει τοῦ κανόνος ἐρμηνείας 3 6) καί δυνάμει τῶν ἐπεξηγηματικῶν σημειώ- σεων πού ἐξέδωσε σχετικῶς τό Συμβούλιο Τελωνειακῆς Συνεργασίας γιά προϊόντα ὅπως τὰ ἐπίδικα, καί ὄχι στήν δασμολο- γική κλάση 33.01, στοιχείο Γ.

2.5. *Οἱ ἐπεξηγηματικές σημειώσεις τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀνοματολογίας τοῦ Κοινοῦ Δασμολογίου*

Ὅπως ἔχω ἤδη ἀναφέρει, οἱ ἐπεξηγημα- τικές σημειώσεις τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀνοματο- λογίας τοῦ Κοινοῦ Δασμολογίου δύνανται, κατά τήν γνώμη τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως Warner, τήν ὁποία συμμερίζομαι, νά συμπληρῶνουν ἀλλά ὄχι νά τροποποιοῦν τίς ἐπεξηγηματικές σημειώσεις τοῦ Συμβου- λίου Τελωνειακῆς Συνεργασίας. Τό Δικα- στήριο ἐδέχθη τήν ἄποψη αὐτή στήν δέκατη τρίτη σκέψη τῆς ἀποφάσεώς του στήν ὑπόθεση Cleton (ὑπόθεση 11/79), πού ἀνεφέρθη ἤδη.

Μεταξύ τῶν ἐπεξηγηματικῶν σημειώσεων τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀνοματολογίας τοῦ Κοινοῦ Δασμολογίου, οἱ ἐπεξηγηματικές σημειώ- σεις τῶν δασμολογικῶν κλάσεων 13.03 καί 33.01 ἔχουν, καί πάλι, μεγάλη σημασία κατά τό μέτρο πού ἀφοροῦν τήν ἔννοια τοῦ «ρητινοειδοῦς».

Στήν πρώτη ἐπεξηγηματική σημείωση, ἡ ἔννοια «ἐλαιορητίνη», ἡ ὁποία ἐνδιαφέρει ἐπίσης ἐν προκειμένῳ, ἐξομοιοῦται μέ τήν ἔννοια τοῦ «ρητινοειδοῦς» σέ ὁρισμένες περιπτώσεις. Πάντως ἡ ἔννοια «ἐλαιορη- τίνη» δέν καθορίζεται ἀκριβέστερον. Ἀπό τήν δικογραφία προκύπτει ὅτι στίς διά- φορες χώρες ἀποδίδονται στήν ἔννοια αὐτή πολύ διαφορετικές σημασίες. Ἐπὶ πλέον, ἡ ἐπεξηγηματική αὐτή σημείωση δέν ἀνα- φέρει σέ ποιες περιπτώσεις τὰ ρητινοειδή δύνανται νά εἶναι καί ἐλαιορητίνες. Τέλος,

ή έννοια «έλαιορητίνη» δέν περιλαμβάνεται στό κοινό δασμολόγιο. Γιά όλους αὐτούς τούς λόγους, θεωρῶ ὅτι οἱ ἐπεξηγηματικές αὐτές σημειώσεις δέν παρέχουν νέες χρήσιμες πληροφορίες ὡς πρὸς τὸ πρόβλημα πού μᾶς ἀπασχολεῖ ἐν προκειμένῳ.

Περὶσσότερη σημασία ἔχει ἡ ἐπεξηγηματική σημείωση ἐπὶ τῆς δασμολογικῆς κλάσεως 33.01, στοιχεῖο Γ. Κατὰ τὸ γράμμα τῆς, «τὰ ρητινοειδῆ εἶναι προϊόντα πού λαμβάνονται ἀπὸ ἐκχύλιση μὲ διαλύτες ὀρισμένων μερῶν τῶν φυτῶν ... Χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸ ὅτι ἀναδίδουν ἐντονότερα τὸ ἄρωμα τῆς ἐκχυλισμένης οὐσίας ἀπὸ ὅ,τι μόνο του τὸ αἰθέριο ἔλαιο, πού περιέχεται γενικῶς στὴν ἀρχικὴ ὕλη». Ἡ σημείωση αὐτὴ προσθέτει ἐπίσης ὅτι τὰ ρητινοειδῆ (πού καθορίζονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο) συχνά ἀποκαλοῦνται καὶ ἐλαιορητίνες ὅταν προορίζονται γιὰ τὴν διομηχανία τροφίμων.

Θεωρῶ ὅτι ἡ δευτέρη, ἰδίως, περίοδος τῆς τελευταίας αὐτῆς ἐπεξηγηματικῆς σημειώσεως δύναται νὰ θεωρηθεῖ ὡς συμπληρωματικός ὁρισμός πού ἔχει μιά κάποια σημασία, τῆς ἐννοίας τοῦ «ρητινοειδοῦς». Πάντως, γιὰ λόγους γλωσσικούς, τούς ὁποίους ἔχω ἤδη ἀναπτύξει προηγουμένως, δέν θεωρῶ ὅτι ἡ χρησιμοποίηση τοῦ ὅρου «ἄρωμα» στό κείμενο αὐτό δύναται νὰ μεταβάλει κατὰ τίποτε τὰ συμπεράσματα στὰ ὁποῖα ἔχω καταλήξει σχετικὰ μὲ τὴν έννοια αὐτὴ τῶν δασμολογικῶν κλάσεων καὶ τῶν ἄλλων μέσων ἐρμηνείας. Κατ' ἐμέ, ἡ έννοια αὐτὴ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἰσοδύναμη μὲ τὴν έννοια τῆς «εὐωδίας». Ἐπὶ πλέον, στό σύνολό τῆς, ἡ ἐπεξηγηματικὴ σημείωση μοῦ φαίνεται ὅτι ἐνισχύει τὸ συμπέρασμα, στό ὁποῖο προηγουμένως κατέληξα ὅσον ἀφορᾷ τὰ μίγματα, παρὰ τὸ συμπέρασμα τῆς Ἐπιτροπῆς. Πράγματι, ἡ ἐν λόγω ἐπεξηγηματικὴ σημείωση ἀναφέρει ἀποκλειστικά τίς ἀρωματικές οὐσίες πού λαμβάνονται, μεταξὺ ἄλλων, ἀπὸ μέρη φυτῶν μὲ ἐκχύλιση διὰ διαλυτῶν (ὄργα-

νικῶν). Δύναται, τὸ πολὺ, νὰ υποστηριχθεῖ ὅτι ἡ ἐπεξηγηματικὴ σημείωση δέν παρέχει καμμία ἀπάντηση σχετικὰ μὲ μίγματα ὅπως τὰ ἐπίδικα. Στὴν ἐπεξηγηματικὴ σημείωση περὶ τῆς έννοίας τοῦ «ρητινοειδοῦς», ἡ τελευταία περίοδος προσθέτει ὅτι ἡ περιγραφή τοῦ προϊόντος δέν ἔχει σημασία ὡς πρὸς τὸν ὁρισμό του, ὅπως ἀναφέρεται στὶς πρώτες περιόδους. Ἐξ ἄλλου, ἡ τελευταία περίοδος ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀποψη πού ὑπεστήριξε ἡ Ἐπιτροπὴ, καὶ τὴν ὁποία συμμαρτίζομαι, δηλαδὴ ὅτι τὰ ρητινοειδῆ δύναται νὰ χρησιμοποιοῦνται καὶ στὴν διομηχανία τροφίμων.

2.6. Τελικὴ παρατήρηση

Δεδομένου ὅτι τελικά οἱ τρόποι ἐρμηνείας πού ἐφημερόσησαν, σύμφωνα μὲ τούς γενικούς κανόνες τούς ὁποίους καθόρισε ἡ νομολογία τοῦ Δικαστηρίου, ὡδηγοῦν σὲ ἓνα ἀποτέλεσμα ἀρκετὰ σαφές, δέν πρέπει νὰ ἐφαρμοσθεῖ ὁ γενικός κανόνας 3 γ) ἐν προκειμένῳ. Δεδομένου ὅτι ἡ δασμολογικὴ κατάταξη προκύπτει, κατὰ μεγάλο μέρος, ἀπὸ τίς ἐπεξηγηματικές σημειώσεις τοῦ Συμβουλίου Τελωνειακῆς Συνεργασίας καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ὀνοματολογία τοῦ Κοινοῦ Δασμολογίου, δέν ἐπιθυμῶ νὰ ἀποκλείσω πλήρως ὅτι μεταγενέστερες ἐπεξηγηματικές σημειώσεις δύναται νὰ ἐπιβάλλουν ἄλλες λύσεις. Ὅπως ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς δήλωσε στὴν ἐπ' ἀκροατήριον συζήτηση, κατὰ τρόπο κάπως ἀπρόσεκτο, ὁ νομοθέτης καθυστερεῖ, πράγματι, ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων, καὶ φαίνεται ὅτι αὐτό ἰσχύει καὶ γιὰ τίς ἐπίδικες δασμολογικές διακρίσεις. Στὴν δωδεκάτη αἰτιολογικὴ σκέψη τῆς ἀποφάσεως Analog Devices, τῆς 19ης Νοεμβρίου 1981 (ὑπόθεση 122/80), τὸ Δικαστήριον ἀνέφερε ἥδη, ὡς πρὸς τὰ κενὰ τοῦ νόμου, ὅτι μόνο ὁ κοινοτικός νομοθέτης δύναται νὰ ἐπιφέρει τίς σχετικές τροποποιήσεις. Αὐτό πού κυρίως προκαλεῖ ἐν προκειμένῳ ἐντόπωση εἶναι ὅτι τὸ κεφάλαιο 33 περιέχει δεδαίως τὴν δασμολογικὴ

κλάση 33.04, ή όποια άναφέρεται στά μίγματα δύο ή περισσότερων εύωδων ούσιων, φυσικών ή τεχνητών καί τά μίγματα πού έχουν ως βάση μία ή περισσότερες από τίς εύώδεις αυτές ούσιες, αλλά δέν περιλαμβάνει καμμία δασμολογική κλάση στην όποία νά υπάγονται τά μίγματα, στά όποια οί χαρακτηριστικές ούσιες γεύσεως, όπως έν προκειμένω, έχουν άποφασιστική σημασία. Φαίνεται πράγματι ότι έναπόκειται στον νομοθέτη νά θεσπίσει δασμολογικές κλάσεις γιά προϊόντα, πού περιέχουν σημαντικές ποσότητες διαφόρων ούσιων, στά όποια εφαρμόζονται δασμολόγια πού δέν άντιστοιχούν μεταξύ τους. Παρ' όλη τήν, έν προκειμένω, σημασία της δασμολογικής κλάσεως 33.04, τό παραπέμπον δικαστήριο δέν ζήτησε από τό Δικαστήριο τήν έρμηνεία της κλάσεως αυτής.

3. Τό δεύτερο καί τρίτο έρώτημα

Τό δεύτερο καί τό τρίτο έρώτημα, όπως υπεβλήθησαν στό Δικαστήριο, άφορούν τήν συγκεκριμένη έκτίμηση των επίδικων προϊόντων. Έπομένως, τό Δικαστήριο δέν δύναται νά δώσει άπάντηση στό έρώτημα αυτό, στό πλαίσιο της διαδικασίας δύναμει του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ. Πάντως, τά έρωτήματα περιλαμβάνουν δεδαίως πραγματικά στοιχεία πού παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες ως προς τήν έννοια «ουσιώδης χαρακτήρ» των μιγμάτων, ή όποια άνελύθη προηγουμένως. Κατά τά λοιπά, θεωρώ ότι ή άπάντηση στό πρώτο έρώτημα πρέπει νά διατυπωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε νά επιτρέψει στό παραπέμπον δικαστήριο νά άπαντήσει επίσης στό δεύτερο καί τρίτο έρώτημα.

4. Συμπέρασμα

Έν συμπεράσмати, βάσει των σκέψεων πού διετυπώθησαν προηγουμένως, προτείνω στό Δικαστήριο νά άπαντήσει ως έξης στά υποβληθέντα έρωτήματα:

- 1) Όπως έχουν σήμερα οί ύφιστάμενες σχετικές επεξηγηματικές σημειώσεις καί δύναμει των δεσμευτικών διατάξεων του κοινοτικού δικαίου επί του θέματος, οί δασμολογικές κλάσεις 13.03 (φυτικά έκχυλίσματα) καί 33.01 Γ (ρητινοειδή) πρέπει νά έρμηνευθούν καί όριοθετηθούν ή μία έν σχέσει προς τήν άλλη υπό τήν έννοια ότι:
 - α) τά ρητινοειδή δέν δύνανται νά υπαχθούν ως φυτικά έκχυλίσματα στην δασμολογική κλάση 13.03,
 - 6) ή έννοια «ρητινοειδή» καθορίζεται πρωτίστως από τό γεγονός ότι τά προϊόντα αυτά περιέχουν εύώδεις ούσιες πού λαμβάνονται από έκχύλιση μέ διαλύτες, οί όποιες άναδίδουν έντονότερα τήν εύωδία της έκχυλιζόμενης ούσίας απ' ό,τι τό αϊθέριο έλαιο μόνο του, πού περιέχεται γενικώς στην άρχική ύλη,
 - γ) δέν δύνανται νά θεωρηθούν ως φυτικά έκχυλίσματα προϊόντα, τά όποια, έκτός των άρωματικών ούσιων πού λαμβάνονται κατά τόν τρόπο αυτό, περιέχουν πολύ σημαντικότερες ποσότητες άλλων συστατικών του φυτού, όπως χλωροφύλλη, τανίνη, πικρές ούσιες, ή άλλες γευστικές ούσιες, ύδατάνθρακες καί άλλες ούσιες έκχυλίσσεως, πού συμπροσδιορίζουν τόν τυπικό χαρακτήρα του προϊόντος,

- δ) υφίστανται, ιδίως, πολύ σημαντικότερες ποσότητες διαφόρων άλλων συστατικών του φυτού, όπως αναφέρεται στο προηγούμενο σημείο γ), τά όποια συμπροσδιορίζουν τόν τυπικό χαρακτήρα του προϊόντος, όταν αυτά τά άλλα συστατικά του φυτού επενεργούν όμοίως στην όσμή ή όταν προσθέτουν ούσιαστικώς άλλα χαρακτηριστικά στο προϊόν, όπως γευστικά χαρακτηριστικά ή άλλες ούσιαστικές ιδιότητες για τόν καταναλωτή,
 - ε) τό γεγονός ότι ένα προϊόν προορίζεται για τήν βιομηχανία τροφίμων δέν δύναται νά μεταβάλει τά συμπεράσματα πού συνήχθησαν βάσει των προηγούμενων αναφερομένων κριτηρίων.
- 2) Στα έρωτήματα 2 καί 3 πρέπει νά δοθεί άπάντηση υπό τό φώς της άπαντήσεως στό πρώτο έρώτημα. Η ζιγγίδερη καί ή πεπερίνη δέν συγκαταλέγονται μεταξύ των άρωματικών ούσιων πού καθορίζουν τήν έννοια του «ρητινοειδούς» καθ' όσον τά ούσιαστικά χαρακτηριστικά τους καθορίζονται, πρωτίστως, από τήν γεύση καί όχι από τήν όσφρηση.